

Sadržaj:

1. Uvod	3
2. Studenti sa hendikepom u sistemu visokog obrazovanja u Beogradu	4
3. Podrška za studente sa hendikepom	4
4. Ophođenje i komunikacija sa osobama sa hendikepom	5
4.1. Komunikacija sa osobama sa različitim vrstama hendikepa	7
5. Asistivne tehnologije	8
5.1 Objašnjenja asistivnih tehnologija	12
6. Primeri dobre prakse poboljšanja položaja studenata sa hendikepom	15
7. O projektu	17
8. O Udruženju studenata sa hendikepom	18
9. Zaključak i preporuke	18

1. Uvod

Brošura koja je pred vama izdata je u okviru projekta “Samostalno u akademskom životu kroz jačanje kapaciteta vršnjačke zajednice”, koji je finansijski podržao Sekretarijat za socijalnu zaštitu grada Beograda.

U okviru projekta “Samostalno u akademskom životu kroz jačanje kapaciteta vršnjačke zajednice” sproveden je niz aktivnosti, a zaključci i najznačajniji rezultati objavljeni u ovoj brošuri, pretstavljeni su na završnoj konferenciji u decembru 2014. godine.

Iz dugogodišnjeg rada sa studentima sa hendikepom i pružanja podrške kroz servise podrške identifikovali smo nedostatke organizovane podrške za studente sa hendikepom u vršnjačkoj, akademskoj populaciji. Strah, nepoznavanje i predrasude većinske studentske populacije često dovode do nenamernog isključivanja mladih sa hendikepom iz svakodnevnice studentskog života.

Prepoznali smo veliku mogućnost za podršku studentima sa hendikepom u studentskim organizacijama i Studentskim parlamentima koji zagovaračkim aspektom svog delovanja mogu uticati na promenu i senzibilisanost uprave fakulteta, a svojim praktičnim, organizovanim delovanjem osmisliti i sprovesti konkretne usluge za podršku kolegama i koleginicama sa hendikepom.

Na osnovu saradnje sa studentskim organizacijama identifikovana je želja za saradnjom, ali i potreba za edukacijom, da bi podrška koju pružaju svojim kolegama i koleginicama sa hendikepom bila što značajnija i korisnija.

Preko 50 studenata iz studentskih organizacija i Studentskih parlamenata je kroz edukativne aktivnosti ovog projekta imalo priliku da se zainteresuje, postavi pitanja, predstavi ideje, ponudi predloge i prevaziđe predrasude prema svojim koleginicama i kolegama sa hendikepom.

2. Studenti sa hendikepom u sistemu visokog obrazovanja u Beogradu

U Beogradu studira oko 350 studenata sa hendikepom, koji se svakodnevno susreću sa barijerama, nedostatkom servisa podrške i diskriminacijom, kako u različitim segmentima života tako i visokog obrazovanja. U velikom broju slučajeva izostaje arhitektonska pristupačnost prostora visokoškolskih ustanova, koja predstavlja važan uslov za uključenosti studenata sa hendikepom. Mehanizmi informisanja i saradnje među službama su spori i nekoordinisani što doprinosi društvenom marginalizovanju studenata sa hendikepom. Zbog nedostataka servisa podrške i nerazumevanja studenti sa hendikepom su prinuđeni da ulože dodatne napore, vreme i finansijske resurse da bi redovno i kvalitetno ispunjavali akademske obaveze, kao i da bi bili uključeni u akademsku i lokalnu zajednicu.

U okviru Beogradskog univerziteta funkcioniše Centar za studente sa hendikepom od 2008. godine. Centar je osnovan od strane Univerziteta u Beogradu, uz saradnju sa Udruženjem studenata sa hendikepom i podršku Telenor fondacije. Podrška Centra namenjena je studentima sa hendikepom koji studiraju na fakultetima Univerziteta u Beogradu. Studentima sa hendikepom Centar pruža podršku za čitanje, skeniranje i prebacivanje udžbenika u audio i elektronski oblik, informacije o uslovima studiranja i načinima podrške na fakultetima, u procesu izbora fakulteta, kao i o mogućnostima zapošljavanja posle završetka studija, koordinaciju usluga prevoza za student koji se otežano kreću i dr.

Delovanje Centra ne obuhvata studente sa hendikepom koji studiraju na visokim školama i privatnim fakultetima.

3. Podrška za studente sa hendikepom

Ustavom i zakonskim aktima svakom građaninu Republike Srbije garantuje se pravo na obrazovanje bez obzira na pol, nacionalnost, lične osobine i druge različitosti. Uredbom Vlade Republike Srbije donate su afirmativne mere za ravnopravno studiranje studenata iz osetljivih grupa među kojima su i studenti sa hendikepom. U okviru afirmativnih mera propisuje se fakultetima

da 2 % mesta u okviru budzetske kvote rezervišu za zainteresovane studente iz osetljivih grupa koji su ispunili uslov i položili prijemni ispit.

Studenti sa hendikepom koji imaju potrebu za prilagođavanjem prijemnog ispita imaju pravo na polaganje prijemnog ispita na način koji omogućava njihovu ravnopravnost.

U zavisnosti od vrste hendikepa, studentima sa hendikepom mogu biti potrebni različiti oblici podrške kako bi nesmetano vodili “studentski” odnosno akademski život i ispunjavali obaveze na fakultetima. Oni zato moraju da se snalaze na najrazličitije načine kako bi njihov hendikep što manje uticao na kvalitet studiranja, a neretko su i vrlo kreativni u rešavanju problema sa kojima se svakodnevno suočavaju jer adekvatna podrška uglavnom nedostaje. Zbog toga studenti sa hendikepom često ulažu više napora kako bi postigli rezultate jednake onima koje postižu njihove kolege bez hendikepa.

Da bi studenti sa hendikepom bili uključeni u vršnjačku zajednicu, pre svega treba prevazići predrasude zajednice i strah od komunikacije sa osobama sa hendikepom. U nastavku govorićemo o ophođenju i komunikaciji prema osobama sa hendikepom bez straha da ćemo nekog svojim ophođenjem povrediti ili uvrediti.

4. Ophođenje i komunikacija sa osobama sa hendikepom

Strah od nepoznatog, predrasude, neupućenost, ponekad i preterana briga, sputavaju ljude u ophođenju prema svojim sugrađanima i sugrađankama sa hendikepom.

Pored pogrešnog pristupa ili preterane brige oko korišćenja svakodnevnih fraza i izraza, ponekad dolazi i do “nasilnog” pružanja pomoći osobi sa hendikepom, u trenutku kada pomoć uopšte nije potrebna i na način koji može da povredi tu osobu.

Ako vam se učini da postoji potreba za pružanjem pomoći osobi sa hendikepom, **pitajte je da li joj je potrebna pomoć i na koji način joj je najbolje pomoći**. Nikako nemojte na silu pomagati. Nekada u komunikaciji sa osobama sa hendikepom možete imati dilemu kako da postupite, strah da nekog svojim postupcima ne povredite ili ne uvredite. Budite slobodni,

posmatrajte osobu u celini. Prilikom kontakta obraćajte pažnju na osobu a ne na hendikep. Ne sažaljevajte osobu sa hendikepom!

Ponekad će vam se učiniti da je za način na koji osoba sa hendikepom obavlja svakodnevnu aktivnost potrebno dosta više truda, pa ćete osetiti potrebu da je pohvalite, ne činite to! Za tu osobu takva aktivnost je obična, svakodnevna i pohvala nije potrebna.

Izbegavajte predrasude i ne donosite zaključke na osnovu pretpostavki, već dozvolite osobi sa hendikepom da izrazi svoje potrebe

Budite strpljivi i imajte obzira, jer osobama sa hendikepom može biti potrebno više vremena da nešto obave.

Prilikom obavljanja svojih poslova, pazite da svojim stajanjem/kretanjem ne blokirate pristup osobi sa hendikepom.

Osobama sa hendikepom je u nekim situacijama potrebna asistencija personalnog asistenta da bi obavljali svakodnevne aktivnosti i uspešno zadovoljavali pojedine potrebe. Ukoliko je osoba sa hendikepom u prisustvu personalnog asistenta ili personalne asistentkinje, u komunikaciji obraćajte se neposredno osobi sa hendikepom a ne pratiocu/roditelju, partneru/partnerki, personalnom asistentu/asistentkinji i sl.

Razgovarajte slobodno služeći se izrazima poput “Vidimo se” ili “Pozdravljam te, trčim dalje” ili “Čujemo se”, bez obzira o kojoj vrsti hendikepa se radi kod osobe sa kojom razgovarate. Nemojte se bojati pogrešnih izraza, veštačkim izbegavanjem pojedinih izraza može doći do neprijatne distance u razgovoru.

Ne postavljajte indiskretna pitanja o hendikepu i uzrocima nastanka hendikepa, osim ako sa tom osobom niste bliski.

Pomagala koje osoba sa hendikepom koristi (štake, štap, kolica) su deo ličnog prostora osobe koja ih koristi, nemojte dirati/dodirivati osim ako za to niste zamoljeni, ne naslanjajte se na kolica ukoliko vam to osoba sa hendikepom ne kaže.

Ako sa osobom koja je korisnik/ca kolica razgovarate duže vreme, pokušajte da sednete da bi mogli da je gledate u oči, razgovor je dosta prijatniji kada su lica osoba koje komuniciraju u istoj ravni.

4.1. Komunikacija sa osobama sa različitim vrstama hendikepa

Komunikacija sa osobama koje otežano govore

Prilikom komunikacije sa osobama koje otežano govore, koncentrišite se i budite strpljivi, obavezno **zatražite da vam se ponovi** ono što niste razumeli, ali nikako ne glumite da ste razumeli iako niste. Dozvolite toj osobi da sama završi započetu rečenicu i nemojte joj pomagati. Ne stidite se da tu osobu pitate da ponovi rečeno koliko god je puta potrebno da biste je razumeli.

Komunikacija sa osobama oštećenog sluha

U komunikaciji sa osobama oštećenog sluha možete koristiti više načina komunikacije. Neke od njih su:

- Srpski jezik - Pisani srpski jezik

- Oralni metod - Komunikacijski sistem koji uključuje govor i čitanje sa usana. Ukoliko koristite ovaj metod važno je da govorite razgovetno i polako.

- Pantomima

- Daktilologija

- Znakovni srpski - kombinacija čitanja znaka i čitanja sa usana.

Prilikom komunikacije znakovnim jezikom - znak je obavezno praćen mimikom, pa i pantomimom, često praćen govorom.

Sa osobom koja ima oštećenje sluha razgovarajte polako, okrenuti direktno ka njoj jer izrazi lica i pokreti usana pomažu u razumevanju. Ne vičite, ne govorite u uho i ako mislite da se niste sporazumeli napišite poruku.

Izraz "gluvonem" nije poželjno koristiti, umesto njega koristimo izraze "gluv" i „nagluv“ ili "osoba oštećenog sluha".

Temin "gestikulacija" takođe nije odgovarajući s obzirom na to da se on odnosi na spontani, propratni pokret ruku i tela pri usmenom govoru.

Nije poželjno koristiti ni izraz „gestovni“ već znakovni govor – jezik.

Komunikacija sa osobama sa oštećenim vidom

Koristiti reči slep, slabovid, slepa osoba, osoba sa oštećenim vidom ili nedostatkom vida, osoba koja ne vidi. Ukoliko ste u formalnom okruženju,

pozdravljajući osobu sa oštećenjem ili nedostatkom vida, kažete svoje ime i poziciju/funkciju.

Ukoliko utvrdite da je slepoj osobi potrebna pomoć pri kretanju, ponudite joj ruku/rame.

Ukoliko se osoba sa oštećenjem vida kreće uz pomoć psa vodiča, nemojte milovati psa vodiča osobe sa oštećenjem/nedostatkom vida, osim ako za to ne dobijete dozvolu, jer je pas na “radnom mestu”.

Komunikacija sa osobama oštećenog sluha i vida

Osobe sa oštećenim sluhom i potpuno oštećenim vidom, mogu da komuniciraju ako dodirrom ispisujete slova na njihovom dlanu, ona će vam ispružiti dlan a vi svojim kažiprstom ispisujete slova na dlanu.

5. Asistivne tehnologije

Pod asistivnim tehnologijama podrazumeva se svaki proizvod, deo opreme ili sistem, bez obzira da li se upotrebljava u izvornom obliku, modifikovan ili prilagođen, koji se koristi da bi se povećale, održale ili poboljšale funkcionalne mogućnosti osoba sa hendikepom (Encyclopedia of Disability, 2006). U zavisnosti od vrste hendikepa, studentima sa hendikepom prilikom učenja mogu pomoći različite asistivne tehnologije. Ponekad asistivne tehnologije podrazumevaju korišćenje aparata ili uređaja koji nisu često dostupni, ali nekada asistivnu tehnologiju može predstavljati predmet koji se svakodnevno koristi za neku drugu namenu. Predstavimo različite vrste asistivnih tehnologija koje se koriste u zavisnosti od različitosti hendikepa.

Asistivne tehnologije za osobe sa oštećenjem vida (delimično ili potpuno oštećenje vida)

U idealnom slučaju svaka osoba sa oštećenjem vida trebalo bi da ima dostupnu asistivnu tehnologiju koja odgovara njenim potrebama.

Neke od asistivnih tehnologija za čulo vida su: naočare, udžbenici krupne štampe, udžbenici na kaseti, lupa, tabla i olovka Brajeve azbuke, matrica, stereo slušalice, kontrastno osvetljenje, prilagođeni papir (na primer, izdignute površine, naglašene linije, različite boje, veličine), olovka lampa,

digitron sa velikim tasterima ili velikim ekranom, digitron sa glasovnim izlazom, samolepljive beleške, tekst marker, pomoćni materijal za daltonizam, pisač Brajeve azbuke (da hvata beleške, prikupi informacije, štampa u različitim formatima), softver za prevođenje Brajeve azbuke (za prevođenje unetog teksta koji se konvertuje u Brajevu azbuku), Brajev štampač, računar koji obezbeđuje glasovne informacije ili glasovne povratne informacije, posebne opcije pristupa operativnog sistema (povećanje ekrana, podešavanje tastature, zvuka, ekrana, miša), lupe kompjuterskog ekrana, softver za uvećanje slova i reči, ekrani sa mogućnošću redukcije odsjaja, elektronski rečnik, rečnik sinonima, kontrolor pravopisa - sa glasovnim izlazom, lupe za video material, glasovni softver za čitanje sa ekrana, pojačivač glasa ili projektor sa glasovnim izlazom, čitači ekrana.

U svakodnevnim situacijama mnoge od ovih tehnologija su nedostupne osobama sa oštećenjem vida (na primer veoma je malo dostupnih udžbenika na Brajevom pismu).

Zato se u pružanju podrške kolegi sa hendikepom možete osloniti i na sopstvenu kreativnost, ili ideje svog kolege. Imajte u vidu da vaš kolega/koleginica možda već zna kako da mu/joj pružite podršku u učenju pa je/ga uvek pitajte kako joj najbolje možete pomoći. Možete na primer, svom kolegi ili koleginici čitati lekcije ili beleške sa predavanja, možete ih snimati na diktafon pa joj/mu prosleđivati audio format. Ukoliko imate kolegu/ koleginicu koji/koja je slabovid/a možete beleške sa predavanja u elektronskom obliku štampati u uvećanom formatu.

Asistivne tehnologije za osobe sa oštećenjem govora (delimično ili potpuno oštećenje govora)

U idealnim okolnostima svaka osoba sa oštećenjem govora trebalo bi da ima dostupnu asistivnu tehnologiju koja odgovara njenim potrebama.

Neke od asistivnih tehnologija za osobe sa oštećenjem govora su: slike, fotografije, predmeti, table za komunikaciju i govor, knjige za komunikaciju i govor, sistemi koji privlače pažnju ili ukazuju vizuelnim putem, jednostavni uređaji sa glasovnim izlazom, kartice za reči, word prozor – prostor za pisanje reči, za izražavanje rečju, slovom, vodiči za pisanje, glasovni uređaji sa podešavanjima, glasovne informacije o redosledu ikona, softver za komunikaciju (koji obezbeđuje table za komunikaciju

i vizuelne prikaze), augmentativni komunikacioni uređaji (aparati koji mogu da uvećaju sadržaj. To su obično kompjuteri sa velikim ekranima i lupom ispod koje se stavi sadržaj i on se uveliča na ekranu. Mogu da imaju i verziju sa čitanjem – kompjuter čita, namenski augmentativni komunikacioni sistem, uveličavanje, softver za konvertovanje teksta u glas i obrnuto, glasovni softver za obradu teksta sa podrškom za pisanje, opcije za predviđanje, skraćivanje ili širenje reči za smanjenje korišćenja tastature, softver koji omogućava komunikaciju preko slika i simbola, pokazivački uređaji, uređaji koji reaguju na pogled – pisanje pogledom, davanje komande glavom, ekrani osetljivi na dodir, uređaji za prevodenje: glasovni jezik (npr. engleski) koji bi imao izlaz na drugom jeziku (npr. španskom), elektronski i softverski rečnici.

U svakodnevnim situacijama mnoge od ovih tehnologija su nedostupne osobama sa oštećenjem govora (na primer, osobi su nedostupni odgovarajući softveri).

Zato se u pružanju podrške kolegi sa hendikepom možete osloniti i na sopstvenu kreativnost, ili ideje svog kolege. Imajte u vidu da vaš kolega/koleginica možda već zna kako da mu/joj pružite podršku u učenju pa je/ga uvek pitajte kako mu/joj najbolje možete pomoći. Možete na primer, komunicirati tako što ispisujete tekstove na mobilnim telefonima, tako što koristite papir i olovku za dopisivanje itd.

Asistivne tehnologije za osobe sa oštećenjem sluha (delimično ili potpuno oštećenje sluha)

U idealnom slučaju svaka osoba sa oštećenjem govora trebalo bi da ima dostupnu asistivnu tehnologiju koja odgovara njenim potrebama. Neke od asistivnih tehnologija za osobe sa oštećenjem govora su: slušna pomagala, signalni uređaji, vibrotaktilni prekidači, slike, fotografije, predmeti, table za komunikaciju, asistivni uređaji za slušanje (na primer, pojačani sistem slušalica), fonično uho, slušalice (kako bi slušalac bio fokusiran, zvuk podešen, itd), sistemi za pojačanje FM-a (na primer, slušni trener), TDD / TTY za telefonske usluge, sistemi titlovanja programa sa dodatnim neverbalnim informacijama, titlovanje u realnom vremenu, knjige i udžbenici na disku, elektronske knjige, audio uređaj za pojačavanje glasa nastavnika, dekoderi televizijskog titlovanja, vibrotaktilni sistemi.

U svakodnevnim situacijama mnoge od ovih tehnologija su nedostupne osobama sa oštećenjem govora (na primer, ne postoje signalni uređaji).

Zato se u pružanju podrške kolegi sa hendikepom možete osloniti i na sopstvenu kreativnost, ili ideje svog kolege. Imajte u vidu da vaš kolega/koleginica možda već zna kako da mu/joj pružite podršku u učenju pa je/ga uvek pitajte kako joj najbolje možete pomoći. Možete na primer, komunicirati tako što koristite mobilni telefon kao asistivnu tehnologiju i dopisujete se ili komunicirate sa kolegom na znakovnom jeziku ukoliko ga poznajete. Vaš kolega ili koleginica vam može čitati sa usana ukoliko ima očuvanu sposobnost govora.

Jedna od ideja kako možete pomoći kolegama ili koleginicama kada su u pitanju beleške sa predavanja je tako što ćete dok pišete svoje beleške koristiti indigo papir koji će odmah praviti kopiju napisanog, kako bi se izbeglo prepisivanje. Ili pitajte kolegu da li želi da kopirate svoje beleške za njega.

Asistivne tehnologije za osobe koje se otežano kreću

U idealnom slučaju svaka osoba koja se otežano kreće trebalo bi da ima dostupnu asistivnu tehnologiju koja odgovara njenim potrebama. Neke od asistivnih tehnologija za osobe koje se otežano kreću su kolica, štake, štap, hodalica, rampa, električne platform, lift, gelenderi, itd.

U svakodnevnim situacijama osobe koje se otežano kreću koriste kolica ili štake na primer, kako bi se kretali. Mnogi delovi grada (ulice, zgrade, trotoari) nisu pristupačni (Na primer, zgrade nemaju rampu za korisnike kolica, ili nemaju lift, ivičnjaci na trotoarima nisu spuštene, stepenicama nedostaju rukohvati itd).

Svaka osoba koja se otežano kreće ima svoje načine funkcionisanja, pa on/ ona najbolje zna na koji način da savlada neku arhitektonsku (ili neku drugu) prepreku.

U pružanju podrške kolegi sa hendikepom možete se osloniti na sopstvenu kreativnost, ali imajte u vidu da vaš kolega/ koleginica možda već zna kako da mu/joj pružite podršku u učenju pa je/ga uvek pitajte kako joj najbolje možete pomoći.

Kakav god vid podrške pružali osobi sa hendikepom imajte u vidu da

svaki predmet koji nas okružuje može biti upotrebljen kao pomagalo, ukoliko njegova originalna ili modifikovana namena omogućava bolje funkcionisanje osobe. To dakle ne moraju biti skupi uređaji, već i različite stvari koje nas okružuju, na primer predmeti koje koristimo u svakodnevnom životu poput čaše, olovke, diktafona na mobilnom telefonu itd.

Budite kreativni, nemojte se bojati da nalazite nove načine zajedno sa vašim kolegom/koleginicom za uklanjanje prepreka u komunikaciji, kretanju i učenju. Tako ćete mnogo lakše rešavati probleme u akademskom životu i pružati podršku vašem kolegi/ koleginici u akademskom životu.

5.1 Objašnjenja asistivnih tehnologija

U vremenu brzog informatičkog i tehnološkog razvoja razvijaju se i asistivne tehnologije koje pomažu u prilagođavanju materijala osobama sa hendikepom. Veliki značaj imaju asistivne tehnologije koje osobama sa hendikepom omogućavaju korišćenje računara. Prestavićemo neke od najčešće korišćenjih.

Jaws

JAWS je program, čitač ekrana koji je stvorio Freedom Scientific. Ovaj program omogućava slabovidim ili slepim osobama da pristupe informacijama na svojim računarima.

“JAWS radi povezan sa personalnim računarom i osigurava pristup softverskim aplikacijama na internet dostupnim osobama sa oštećenjem vida.

Uz korišćenje ovog programa mogu se koristiti standardne komande Windows-a prilagođene osobama sa oštećenjem vida. Jaws takođe obezbeđuje materijale koji pomažu korisnicima da nauče kako da koriste program. Dokumenti u PDF format se mogu očitavati u JAWS-u.

AnReader

AnReader je sistem za sintezu govora prevashodno namenjen slepim i slabovidim osobama. Softver podržava Microsoft SAPI4 i SAPI5 infterfejse, tako da se može koristiti uz sve poznatije programe za čitanje

ekrana (NVDA, JAWS, Window-Eyes, Dolphin SuperNova...). Posедуje sve funkcionalnosti sistema AlfaNum TTS.

AnReader mogu da koriste i osobe sa drugim tipovima hendikepa. AnReader može biti veoma koristan u procesu obrazovanja i kada su u pitanju osobe bez hendikepa. On daje mogućnost da se pojedine lekcije i drugi tekstualni materijali pretvore u audio fajlove i stave na raspolaganje svima. Zahvaljujući tome, svako može da uči (preko mobilnog telefona i MP3 plejera) čak i u situacijama kada to inače ne bi mogao (na putu, tokom fizičkih aktivnosti i slično).

ABBYY FineReader

ABBYY FineReader OCR (Optical Character Recognition) softver pomaže osobama sa delimičnim ili potpunim oštećenjem vida da skenirane odštampane dokumente, PDF fajlove i digitalne fotografije prenesu u druge formate koje je moguće izmeniti. Poslednja verzija FineReadera prepoznaje odštampani tekst na 190 jezika.

Perkins pisaća mašina za osobe sa oštećenjem vida

Pisaća mašina za osobe sa oštećenjem vida ima tastaturu od šest tastera. Svaki taster odgovara jednoj tački Brajevog pisma (Brajeve azbuke). Otisak ostavlja tako što deformiše papir po kome piše. Za pisanje koristi običan tvrđi rezani papir. Pisaće mašine za osobe sa oštećenjem vida se često zovu Perkinsonove mašine, po najpoznatijem proizvođaču ovih mašina.

Induktivna petlja

Osnovna namena sistema induktivne petlje je omogućavanje osobama koje nose slušne aparate da jasno čuju govornika tj. da zvukove oko sebe čuju bez smetnji. U tom slučaju osoba sa slušnim aparatom ne prima zvučni signal (glas sagovornika) putem molekula zraka već posredstvom magnetskog polja - na taj način se izbegavaju sve smetnje u prenosu glasa kroz medij zraka koji podrazumeva i prenos svih drugih zvukova okoline.

Sistemi induktivne petlje rade po internacionalno propisanom standardu (IEC 60118-4:2006) donesenom od strane Internacionalne Elektrotehničke komisije (<http://www.iec.ch/>), u Evropi još poznatom kao standard EN 60118-4.

Ovaj standard definiše jačinu magnetskog polja, frekvencijski odziv, metode merenja tih zahteva te iskazuje najveću dopuštenu količinu smetnji.

Induktivna petlja odašilje audio signal direktno u slušni aparat korisnika putem magnetnog polja, a pritom redukuje pozadinske šumove, jeku i druge akustične distorzije koje umanjuju jasnoću zvuka.

PAC MATE računar

PAC Mate-a, Freedom Scientific-ovog Pocket PC je najnovija generacija računara za osobe sa oštećenjem vida. PAC Mate Omni donosi korisnicima grupu izdašnih alata koji im omogućavaju da lako vituelno pristupe sadržajima kojima i korisnici pristupaju preko PDA uređaja. PAC Mate Omni pokreće “mobilne” verzije popularnih Microsoft Office aplikacija i koristi ActiveSync za dirkretnu sinhronizaciju sa PC računarem.

PAC Mate Omni pokreće Windows Mobile 6.0, Microsoftov operativni sistem. Sa punom podrškom za “soft keys” (tastere-prečice) kod Windows Mobile proizvoda.

PAC Mate ima ugrađen kontekstni sistem pomoći za pre-instalirane mobilne verzije Microsoft-ovih aplikacija kao što su: Word, Excel, Calendar, Outlook, Inbox, Contacts, Internet Explorer i Windows Media Player.

Moguće je na modul koji ima samo sintetizator govora, kasnije dodati neki od modularnih PAC Mate prenosnih Brajevih redova .

Robot Book Scanner

Robot book scanner je mašina pomoću koje se mogu skenirati knjige, a koja ima integrisane automatske komponente koje dozvoljavaju uređaju da prevaziđe brzinu tradicionalnih ručnih čitača slike. Robotski skener obično se sastoji od tri osnovna dela: mehanički uređaj za okretanje stranice, postolje koje drži knjigu u mestu i kamera ili slikovni senzor za fotografiranje. Slike se automatski vraćaju na centralno spremište računara gde se mogu izvršiti neke izmene, na primer „sećenje“ slike. Za vreme procesa, knjiga ostaje netaknuta.

6. Primeri dobre prakse poboljšanja položaja studenata sa hendikepom

Projekat Jednak pristup za sve: Osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja Evropskog prostora visokog obrazovanja – Equi-ed

Projekatom Equi-ed koji je podržan od strane TEMPUS fondacije u Srbiji koordinira Univerzitet u Nišu, a realizuje ga u saradnji sa partnerima među kojima su i Univerzitet u Beogradu i Udruženje studenata sa hendikepom. Projekat je usmeren ka problemu slabe zastupljenosti određenih socijalnih grupa u visokom obrazovanju.

Ovaj projekat ima za cilj da prevaziđe probleme dezintegracije visokog obrazovanja u Srbiji, da poveća svest o nejednakostima u visokom obrazovanju, da modernizuje i reformiše Zakon o standardu učenika i studenata i uspostavi efikasnu uslugu pružanja podrške studentima kako bi se pojednostavio upis i smanjio broj ljudi koji odustaju od studiranja. Širi cilj ovog projekta je da diverzifikuje i poveća studentsko telo kako bi se preslikala struktura društva u Srbiji.

U okviru projekta Equi-ed neki od fakulteta Beogradskog univerziteta su dobili asistivne tehnologije koje su namenjene za korišćenje studentima sa hendikepom u cilju prilagođavanja nastavne literature i uspostavljanju što ravnopravnijeg položaja studenata sa hendikepom. U nastavku sledi lista dodeljenih asistivnih tehnologija raspoređenih po fakultetima.

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju:

1. JAWS program
2. Anreader
3. Fine reader
4. Perkins pisaća mašina za osobe sa oštećenjem vida
5. Induktivna petlja za osobe sa oštećenjem sluha

Fakultet političkih nauka

1. JAWS program
2. Anreader program
3. Fine reader

Poljoprivredni fakultet:

1. JAWS program
2. Anreader
3. Fine reader
4. PAC MATE računar

Pravni fakultet:

1. JAWS program
2. Anreader
3. Fine reader
4. Brajev štampač
5. Induktivna petlja

Filološki fakultet:

1. JAWS program
2. Anreader
3. Fine reader
4. Brajev štampač

Filozofski fakultet:

1. JAWS
2. Anreader
3. Fine reader
4. induktivna petlja

Ekonomski fakultet:

1. JAWS
2. Anreader
3. Fine reader

Fakultet organizacionih nauka:

1. JAWS
2. Anreader
3. Fine reader

Biološki fakultet :

1. JAWS
2. Anreader
3. Fine reader

Univerzitetska biblioteka i Centar za student sa hendikepom Beogradskog Univerziteta:

1. Robot Book Scanner
2. JAWS
3. Anreader
4. Fine reader

Navedene asistivne tehnologije mogu koristiti student fakulteta kojima su dodeljene, ali i studenti sa hendikepom drugih fakulteta kako bi se nastavni sadržaj prilagodio.

7. O projektu

Projekat “Samostalno u akademskom životu kroz jačanje kapaciteta vršnjačke zajednice” realizovalo je Udruženje studenata sa hendikepom realizujući niz aktivnosti sa osnovnim ciljem poboljšanja uslova da mladi sa hendikepom imaju jednak pristup i mogućnosti za visoko obrazovanje, zapošljavanje i korišćenje kvalitetnih, njima odgovarajućih servisa podrške i budu uključeni u sve socijalne segmente lokalne i akademske zajednice.

Kroz projekat se obezbeđuje podrška studentima sa hendikepom na visokoškolskim ustanovama u Beogradu kroz sprovođenje i razvoj studentskog servisa podrške za studente sa hendikepom u cilju ostvarivanja prava na afirmativne mere i druge usluge socijalne zaštite. U funkciji obezbeđivanja kvalitetne podrške studentima sa hendikepom u projektu je izvršena obuka studenata sa hendikepom u cilju osnaživanja i većeg nivoa informisanosti. Predstavnici studentskih parlamenata prošli su seminar i kao zagovornici unapređenja podrške studentima sa hendikepom i razvoja inovativnih servisa u socijalnoj zaštiti proširili senzibilisanost za probleme kolega sa hendikepom na svojim fakultetima. Projekat je

obezbedio uključivanje studentskih organizacija, studentskih parlamenata i saveza studenata, u pružanju podrške studentima sa hendikepom na samim fakultetima kroz stvaranje neformalne mreže.

Kroz servis podrške za studente sa hendikepom podršku je dobilo preko 100 studenata sa hendikepom, trening za samozastupanje i osnaživanje pohađalo je 20 mladih sa hendikepom i mladih bez hendikepa, a kroz edukativni radioničarski rad učestvovalo je preko 50 predstavnika studentskih organizacija i parlamenata.

8. O Udruženju studenata sa hendikepom

Udruženje studenata sa hendikepom (USH) je nevladina, nestranačka, neprofitna organizacija koja se bori za ostvarivanje i poštovanje ljudskih prava i izjednačavanje mogućnosti mladih i studenata sa hendikepom kroz kreiranje uslova za inkluzivno formalno i neformalno obrazovanje i primenu socijalnog modela pristupa hendikepu. USH je jedna od prvih organizacija u Srbiji koja okuplja mlade ljude sa različitim tipovima hendikepa, bez obzira na medicinsku dijagnozu, kao i mlade ljude bez hendikepa kroz inkluzivni, (mixed ability i cross-disability pristup) pristup. Sledeći viziju „Jednake mogućnosti za sve“, Udruženje radi na izgradnji civilnog društva zasnovanog na jednakim mogućnostima i ravnopravnosti svih građana i građanki, nenasilju, nediskriminaciji, poštovanju ljudskih prava bez obzira na različitosti, društvenoj uključenosti i odgovornosti.

9. Zaključak i preporuke

Tokom realizacije projektnih aktivnosti imali smo priliku da saradjujemo sa mladima sa hendikepom koji su dolazili radi korišćenja usluga servisa podrške, mladima sa hendikpom koji su bili polaznici treninga čiji je cilj bio samoosnaživanje i jačanje kapaciteta za samozastupanje, sa studentima predstavnicima studentskih organizacija. Imali smo priliku da čujemo niz pitanja, predloga, sugestija za poboljšanje položaja mladih sa hendikepom.

Preporuke za dalje poboljšanje položaja mladih sa hendikepom

može-mo podeliti u dva aspekta. Prvi je jačanje kapaciteta studentskih organizacija i parlamenata za zagovaranje boljeg položaja studenata sa hendikepom. Studentske organizacije i Studentski parlamenti kroz uključivanja mladih sa hendikepom u svoj rad stiču bolji uvid u položaj i potrebe mladih sa hendikepom na svojim fakultetima. Kroz zastupanje prava mladih sa hendikepom pred upravom fakulteta i poboljšanje uslova za mlade sa hendikepom povećavaju se i resursi fakulteta za upis studenata sa hendikepom u novim generacijama. Izuzetno bi bilo značajno da se studenti sa hendikepom uključe i u studentsko organizovanje na nivou Univerziteta.

Drugi aspekt je jačanje kapaciteta studentskih organizacija za razvijanje usluga servisa podrške za studente sa hendikepom na fakultetima. Predstavnici studentskih organizacija pokazali su spremnost da se uključe u rad studentskog servisa Udruženja studenata sa hendikepom. Studenti nekih od fakulteta pokazali su spremnost za realizaciju konkretnih projektnih ideja i razvijanje servisa podrške za mlade sa hendikepom. Servis podrške bio bi usmeren na vršnjačku personalnu asistenciju volontera, prilagođavanje nastavnih materijala i literature, skeniranje, kopiranje, uvećavanje fonta i sl. Udruženje studenata sa hendikepom pružiće podršku za razvoj servisa podrške za studente sa hendikepom na fakultetima.

Studenti sa hendikepom su u okviru treninga pokazali želju da se više angažuju u studentskom organizovanju, da se uključe u kreiranje studentskih zahteva i budu deo predstavničkog tela studenata svojih fakulteta.

Preporuke za dalje poboljšanje položaja i jačanje kapaciteta studenata sa hendikepom su uključivanje mladih sa hendikepom u rad studentskih organizacija i parlamenta, kako na nivou fakulteta koji studiraju tako i na nivou univerzitetskog organizovanja.

Smatramo da bi poboljšanju položaja studenata sa hendikepom znatno doprinelo osnivanje servisa podrške na samim fakultetima, kako bi student sa hendikepom mogli da dobijaju direktnu podršku, od kolega volontera. Veći stepen saradnje Udruženja studenata sa hendikepom i studentskih organizacija putem mreže koja je osnovana doprineće boljoj koordinaciji podrške.

Udruženje studenata sa hendikepom će se truditi da u daljoj saradnji sa partnerima omogućava i podržava sve inicijative za poboljšanje položaja mladih sa hendikepom i stvara uslove za veću inkluzivnost sistema visokog obrazovanja.